

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer prof. dr. R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum 2 maart 2023
Telefoon [REDACTED]
E-mail [REDACTED]

Uw kenmerk
Ons kenmerk
Bijlagen

UNL 23/015 U
Gecorrigeerde lijst publiek bekostigde
leerstoelen
Gecorrigeerde lijst extern bekostigde
leerstoelen fiscaliteit

Onderwerp **Extern gefinancierde leerstoelen**

Geachte heer Dijkgraaf,

Afgelopen weken zijn er vragen gerezen over de volledigheid en juistheid van de informatie die wij voor u hebben samengesteld in antwoord op Kamervragen. Ik betreur dat, en ik licht in deze brief de geconstateerde verschillen toe. Als bijlagen stuur ik u de gecorrigeerde lijsten, waar naar aanleiding van de geconstateerde verschillen (semi-) publieke financiers zijn toegevoegd of van de lijst verwijderd. De gegeven informatie is zo goed en zorgvuldig mogelijk verzameld, maar er kunnen nieuwe verschillen ontstaan door bijvoorbeeld verandering van omstandigheden, andere interpretatie van definities of andere registratie. Samenwerking tussen universiteiten, publieke organisaties en het bedrijfsleven is essentieel voor top onderzoek en onderwijs en om impact te maken met oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Transparantie over samenwerking en financiering is daarbij een essentiële randvoorwaarde om onze wetenschappelijke kernwaarden van academische vrijheid, onafhankelijkheid en integriteit te waarborgen. Daarnaast is dit inzicht in een context van toenemende geopolitieke spanningen ook van belang voor kennisveiligheid. Ik zal derhalve ook ingaan op een verhoogde inzet van universiteiten met betrekking tot deze transparantie en andere randvoorwaarden bij het samenwerken met financiers en partners in onderzoek, onderwijs en innovatie.

Verzoek overzicht financiering leerstoelen

Op 31 mei 2022 heeft de Tweede Kamer verzocht om een overzicht te krijgen van alle direct of indirect publiek gefinancierde leerstoelen anders dan door het ministerie van OCW, en om een overzicht met leerstoelen op het gebied van fiscaliteit. Na het publiceren van uw Kamerbrief met de twee overzichten op 26 januari 2023 kregen wij signalen van universiteiten dat er mogelijk omissies zaten in de lijsten. Wij hebben daarna alle universiteiten gevraagd om eventuele omissies in de lijsten kenbaar te maken aan ons. Hierbij is uitgegaan van omissies op het moment van de eerste uitvraag. Nieuw gevestigde, of gestopte leerstoelen zijn dus niet meegenomen. In de bijlage vindt u hierbij twee gecorrigeerde lijsten op basis van deze tweede uitvraag.

Hierbij plaats ik de kanttekening dat bij een dergelijk verzoek van de Kamer de definities zo nauwkeurig mogelijk zijn afgestemd, maar toch bij de verzameling van gegevens van geval tot geval tot afwegingen kunnen hebben geleid om leerstoelen wel of niet op te nemen. Het kan zijn dat een universiteit in geval van

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

twijfel of een financier als publiek gezien wordt, de leerstoel heeft opgegeven, maar dat een andere universiteit dat niet heeft gedaan. Zonder heldere afbakening van de begrippen 'publieke middelen' en 'directe of indirecte financiering' is dit onvermijdelijk. Ook betreft de informatie over leerstoelen decentraal vastgelegde informatie (o.a. op websites) die, in tegenstelling tot de financiële informatie over externe financiering en samenwerking, niet onderwerp is van een geautomatiseerde gegevensverwerking. Derhalve publiceren we de lijsten met alle bijzondere leerstoelen en hun financiers voor eenieder vindbaar en toegankelijk op universiteitswebsites, en verwacht ik dat deze ook in de toekomst nog zullen wijzigen door veranderde omstandigheden, definities of vastlegging.

Publicaties Financieele Dagblad

Het Financieele Dagblad (FD) heeft vanaf 17 februari een aantal artikelen gepubliceerd over hun onderzoek naar de financiering van leerstoelen in Nederland, dit onderzoek betreft alle extern gefinancierde leerstoelen. Het Financieele Dagblad geeft aan dat er verschillen zitten in de publiek gefinancierde leerstoelen die zij hebben onderzocht en de lijsten die u eerder naar de Kamer heeft verstuurd. U geeft in het interview aan het "heel vervelend" te vinden dat u de Kamer verkeerd heeft geïnformeerd. Dat gevoel deel ik met u en wij wilden als universiteiten daarbij ook graag weten om welke verschillen het precies gaat en hoe die te verklaren zijn. Wij hebben daarom direct na het verschijnen van het artikel het FD verzocht om hun overzicht met ons te delen, dat hebben zij echter geweigerd. Wel hebben ze een aantal van hun geconstateerde verschillen met ons gedeeld. Hierbij zaten ook veel NWO- en KNAW-instituten, die bekostigd worden door OCW en waarvan wij in onze brief van 20 december hebben aangegeven dat deze niet zijn meegenomen in de lijst van publiek gefinancierde leerstoelen. Aangezien we de complete lijsten niet mochten inzien kan ik niet met uitsluitel de verschillen verklaren, maar voornamelijk oorzaken lijken dus te liggen in de definitie van publieke middelen en in de correcties in de registraties die ook door universiteiten aan OCW waren gemeld.

Toekomst: maatschappelijke samenwerking en transparantie

Open samenwerking zit in de kern van hoe wetenschappers, publiek en privaat, wereldwijd samenwerken aan kennis en vooruitgang. Transparantie over samenwerking en financiering is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Het is een van de kernwaarden van de Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit en zorgt er mede voor dat de academische vrijheid en onafhankelijkheid worden beschermd en het vertrouwen in de wetenschap hoog blijft. Daarnaast is het in de context van toenemende geopolitieke spanningen evenzeer van belang als het gaat om het maken van afwegingen en inzicht geven in kennisveiligheid. Universiteiten willen daarom zo open en compleet mogelijk zijn als het gaat om (externe) financiering van onderzoek en realiseren zich dat de huidige financiële transparantie in jaarverslagen en de decentrale inhoudelijke transparantie (leerstoelen, wie zijn partners en financiers) in de huidige context en tijdsgewricht niet meer volstaan, waarbij het nog een dilemma is of universiteiten dat op naamniveau zouden moeten doen of AVG-technisch op het niveau van leerstoelen. Voor wat betreft de financiële transparantie continueren universiteiten de toepassing van gesegmenteerde baten zoals is afgesproken in de Regeling Jaarverslaglegging Onderwijs (RJO). Voor wat betreft de transparantie over leerstoelen en bijzondere hoogleraren wordt op dit moment in opdracht van UNL een implementatieonderzoek uitgevoerd naar een landelijk register nevenwerkzaamheden hoogleraren zodat dit register eind 2023 in werking kan treden. Wij houden u van de voortgang op de hoogte. Naast het register nevenwerkzaamheden hoogleraren, leidt deze brief ook tot de vraag of er landelijk informatie vindbaar moet zijn over financieringsbronnen van leerstoelen (anders dan wat nu in de financiële jaarverslagen staat). De haalbaarheid hiervan kunnen we overwegen om mee te nemen in de scope van het implementatieonderzoek dat nu plaatsvindt voor het register nevenwerkzaamheden, maar zou ook eerst meer afstemming kunnen vergen met uw departement en andere onderwijs- en onderzoeksectoren.

Zonder een gestructureerde en eenduidige aanpak en registratie zullen altijd verschillen blijven bestaan en daarmee vragen en twijfels over de betrouwbaarheid van data. Daarom wil ik u in aanvulling op bovengenoemde acties verzoeken om samen met de universiteiten, hogescholen en mbo-instellingen in kaart te brengen hoe we de definities omtrent financiering van onderzoek kunnen aanscherpen, onze registratie

kunnen aanpassen aan de maatschappelijke behoeften van deze tijd en wat dit betekent voor onze systemen, implementatie en uitvoering.

Tot slot

Bij toenemende samenwerking in wetenschap, onderwijs en innovatie, horen soms ook nieuwe dilemma's over die samenwerking. Onze kernwaarden en codes en manieren van werken geven houvast in deze samenwerkingen en dilemma's, maar zullen ook onderwerp van gesprek blijven en zich blijven ontwikkelen. Dit betreft niet alleen universiteiten, maar ook het mbo, hogescholen en andere kennisinstituten. Dit is een gesprek dat zich niet alleen in Nederland afspeelt, maar ook in een Europese context. Voor universiteiten staat hierin voor alle betrokkenen vast dat de ambitie is om regionale, nationale en internationale samenwerking nog verder te verstevigen, om hiermee een grotere bijdrage te kunnen leveren aan kennis en vooruitgang.

Met vriendelijke groet

Pieter Duisenberg
voorzitter Universiteiten van Nederland